

Fester grepet på Støre

SENTERPARTIET: Brakvalget for Senterpartiet tvinger Arbeiderpartiet til å endre sin distrikts-politikk og ta uroen der på større alvor, ikke minst i Nord-Norge, mener analytikere.

GEIR OVE FONN
geir.ove.fonn@vl.no

– Suksessen til Sp gjør det veldig tydelig for Ap at de må justere kursen og bli mer sentraliseringskritiske. Partiet må ta tydelige grep for å gjenreise tilliten og leve opp til sitt gamle slagord «By og land, hand i hand», sier Christian Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse.

Han kaller valget et varsko som minner om den smellen Ap ble påført ved folkeavstemningene om EU-medlemskap i 1972 og 1994. Smedshaug mener Sp nå er i posisjon både til å bli et ledende ordførerparti, og til å prege nasjonale strømninger fram mot stortingsvalget om to år.

Folkelig protest. – Både regjeringspartiene og Ap går sterkt tilbake, og må ta hensyn til at Sp går så kraftig fram. Folkelige protester og økende oppslutning mot sentraliseringen vil påføre dem mye høyere kostnader dersom de fortsetter en slik politikk framover, sier Smedshaug.

Ap-leder Jonas Gahr Støre poengterte etter valgnederlaget at partiet nå skal jobbe hardt for å gjenreise gammel storhet, særlig i Nord-Norge. Smedshaug tror dette vil innebære at Ap også må endre sin forsvarspolitik:

– De nordnorske fylkene har i etterkrigstiden blitt bygget opp som sterke forsvarsfylker, men dette er svekket gjennom basenleggelse det siste tiåret. Den sterke veksten for Sp i nord henger sammen med at partiet har bygget seg opp som et sentralt, nasjonalt forsvarsparti, sier analytikeren.

Uro i distriktene. Også postdoktor Peter Egge Langsæther ved Institutt for Sosiologi og Statsvitenskap ved NTNU

ALLIERT: Etter Senterpartiets brakvalg fester Sp-leder Trygve Slagsvold Vedum grepet på Ap og partiets ledet Jonas Gahr Støre. Her fra valgnattens partilederdebatt i vandrehallen på Stortinget.

Foto: Vidar Ruud, NTB scanpix



SP-KOMMUNENE

◉ På landsbasis fikk Senterpartiet 14,4 prosent av stemmene. Det er partiets desidert beste kommunevalg noen gang, nesten tre prosentpoeng bedre enn valgene før og etter EU-avstemningen i 1994.

◉ Her er partiets beste kommuner i 2019-valget: Tydal (69,4 prosent), Bardu (63,0), Rollag (61,9), Høylandet (61,8), Skjåk (60,5), Grane (59,7), Overhalla (59,2), Sel (58,1), Beiarn (57,2), Vestre Slidre (56,1), Andøy (56,1), Os (55,6), Sauda (53,8), Vinje (53,0), Løten (52,4), Sør-Fron (52,3), Øystre Slidre (52,2), Aremark (52,0), Sigdal (51,8), Verdal (51,3)

påpeker at brakvalget for Sp vil få konsekvenser langt utover kommunene de har makt.

– Med valgresultatet tvinger de Ap, og kanskje også andre partier, til å ta uroen i distriktene på større alvor. De ser at hvis de ikke lytter til dette, så går det dårlig. Ap kommer nok i større grad enn før til å innta lignende posisjoner som Sp på temaer som kommunereform, politireform og nedbygging av tjenester, sier Langsæther.

Han påpeker at Sp lokalt vil møte begrensninger når de skal prøve å snu tunge sentraliseringsprosesser, fordi mye av rammene for dette bestemmes av regjeringen. Valgresultatet har imidlertid posisjonert Sp godt for å kunne endre disse rammene gjennom å bidra til en rødgrønn valgseier i 2021.

Tålmodige velgere. Langsæther tror at Sp-velgerne vil ha forståelse for at partiet har begrenset mulighet til å gjennomføre store endringer så lenge Erna Solberg sitter ved roret:

– For Sp blir det imidlertid avgjørende at de følger opp sine løfter og klarer å levere synlige resultater hvis de havner i regjering om to år. Ellers blir fallhøyden stor, sier Langsæther. Christian Anton Smedshaug sier at Sp framover vil bli målt på i hvilken grad de makter å føre en politikk som vanskeliggjør videre sentralisering, blant annet ved å bremse regjeringens ønsker om nye kommunesammenslåinger.

– I de nye, sammenslåtte kommunene og fylkeskommunene må Sp prøve å sikre et best

mulig servicetilbud og skoletilbud, også i områdene som havner lenger fra de administrative sentraene, sier Smedshaug.

Han påpeker at Norge nå følger etter internasjonale strømninger, med økte motsetninger mellom by og land, og økt skepsis mot en globalisering med fri flyt av varer og mennesker. Mens grønne ideer vinner terreng i byene, er distriktene mer orientert mot verdikonservatisme.

– I Europa har mange nyetablerte partier stått for denne kritikken og profitert på det. I Norge har Sp gjennom årtier opprettholdt et nasjonalt fokus på distriktene, med skepsis mot globalisering og EUs frie flyt. Nå høster de gevinsten ved at andre partier ikke har tatt denne uroen på alvor, sier Chr. Anton Smedshaug.

Sp vil ikke redde Søviknes

OS: Frps Terje Søviknes manglet ett mandat for å beholde flertallet med Høyre i den sammenslåtte Bjørnafjorden kommune. Sp vil ikke komme til unnsetning. Søviknes har vært ordfører i Os i 20 år.

– Vi har vært tydelige på at avstanden i lokale saker er for stor til at det framstår som naturlig å samarbeide med Frp, sier Sps ordfører kandidat Harald Lekven i Bjørnafjorden til Kommunal Rapport.

Fusa og Os slår seg sammen til Bjørnafjorden kommune 1. januar 2020. Frp ble det største partiet med 32,1 prosent av stemmene. ©NTB

FNB størst i ny kommune

ALVER: Folkeaksjonen nei til mer bompenger (FNB) ble med 22,2 prosents oppslutning det største partiet i den nye kommunen Alver. Kommunen nord for Bergen vil på nyåret erstatte Meland, Lindås og Radøy.

Men partiet kan likevel havne i opposisjon, da Ap, Sp og KrF kan danne flertall om de får støtte fra andre partier. Partiene fikk henholdsvis 15,1, 18,6 og 14,7 prosent av stemmene. FNB kan gjøre det sterkt også i Stavanger og Bergen, der partiet ligger an til å få 13 mandater i bystyret. ©NTB

Vil ha Ap-MDG-samarbeid

SAMARBEID: Etter et smertefullt valg for Ap ber tidligere nestleder Helga Pedersen partiet alliere seg med MDG for å vinne regjeringsmakt i 2021, ifølge Klassekampen. Hun følger dermed Espen Barth Eides forslag om samarbeid.

Hun trekker fram to temaer hun mener partiet må ta tak i: Gjenvinne tilliten til folk og en ny, nasjonal allianse fram mot 2021 med MDG:

– Det handler om å bygge en troverdig klima- og miljøpolitikk som kan stå seg over tid, sier Helga Pedersen, trolig ny ordfører i Tana. ©NTB

Kraftig hopp i valgdeltakelsen

VALG 2019: Deltakelsen ved årets kommunestyrevalg ser ut til å gjøre et kraftig hopp fra sist og havne på 64,5 prosent. To av tre brukte stemmeretten i Vestland og Oslo.

Natt til tirsdag viste prognosen for valgdeltakelse et like høyt framfremt som i 2011. Ser vi bort fra 2011, har det ikke vært flere avgitte stemmer siden valget i 1991 (66 prosent).

Vestland og Oslo ser ut til å få størst valgdeltakelse, med henholdsvis 67,7 og 67,5 prosent framfremt. Lavest deltagelse har det vært i Vestfold og Telemark, med i underkant av 62 prosent. ©NTB

Mange stemte på 'rett toglinje'-parti

SARPSBORG: Det Rette Parti har fått 8,6 prosent av stemmene i Sarpsborg. Partiet kjemper for at en ny togtrasé skal gå i en rett linje til nabobyen Fredrikstad.

Flere av partiene i byen ønsker også en utredning av jernbane i en rett linje. Det gjelder Rødt, Sp, MDG, KrF, Frp, Pensjonistpartiet og Sammen For Sarpsborg (SaFoSa), ifølge Sarpsborg Arbeiderblad.

Til sammen får disse 23 mandater i kommunestyret, og dermed er det flertall for å kreve en utredning av et alternativ for rett jernbanelinje. ©NTB